

شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر امنیت در راستای توسعه گردشگری (مورد مطالعه: شهرستان سرباز)

مهیم شیپکی تاش^{۱*}، ابوبکر ریسی^۲، فرحناز آهنگ^۳، گلپهار پورانجانر^۴

۱. استادیار، گروه مدیریت کارآفرینی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، ایران
۲. کارشناس ارشد، رشته مدیریت کارآفرینی، گرایش کسب و کار جدید، دانشگاه سیستان و بلوچستان، ایران
۳. دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، گرایش تصمیم‌گیری و تعیین خط مشی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، ایران
۴. دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، گرایش مدیریت منابع انسانی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، ایران

چکیده	تاریخ دریافت: ۹۸/۱۰/۱۱
پژوهش حاضر با هدف شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر امنیت در راستای توسعه گردشگری در شهرستان سرباز انجام پذیرفت. این پژوهش از نظر هدف کاربردی- توسعه‌ای و از نظر روش، کیفی و کمی است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها مطالعات کتابخانه‌ای، مصاحبه و پرسشنامه است. پرسشنامه دارای روایی صوری بود و پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۱۴ برآورد گردید جامعه آماری مربوط به مطالعه کیفی، اساتید گروه جغرافیا دانشگاه سیستان و بلوچستان با تعداد ۱۴ نفر بودند. جامعه آماری مربوط به مطالعه کمی، متخصصین حوزه گردشگری شامل، کارشناسان و فعالان مرتبط با گردشگری در ادارات میراث فرهنگی، فرمانداری، بخشدار، محیط‌زیست، شهرداری سرباز به تعداد ۸۵ نفر می‌باشند که بر اساس روش نمونه‌گیری در دسترس تمام آن‌ها به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS و آزمون t تک نمونه‌ای و فریدمن استفاده شد. نتایج به‌دست‌آمده نشان داد که در پنج عامل، اجتماعی- فرهنگی، کالبدی، عملکرد پلیس، اعتمادسازی و زیرساختی به‌عنوان عوامل مؤثر بر امنیت در راستای توسعه گردشگری می‌باشند، که پس از رتبه‌بندی آن‌ها عامل عملکرد پلیس در حوزه گردشگری با میانگین رتبه‌ای ۳/۷۳ در بالاترین درجه از نظر اهمیت و عامل زیرساختی گردشگری با میانگین رتبه‌ای ۳/۱۷ در پایین‌ترین درجه اهمیت قرار گرفت.	تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۵/۰۷
	کلیدواژه‌ها:
	امنیت، توریسم، توسعه گردشگری، شهرستان سرباز

مقدمه

در حال حاضر، جهان بر نوعی از توسعه‌ی پایدار تأکید می‌کند که بر گردشگری^۱ استوار است (احمد و همکاران^۲، ۲۰۱۸: ۲۲۲). از طرفی، در الگوهای اکوسیستمی مبتنی بر گردشگری نیز اشاره می‌گردد که مفهوم توسعه بر عوامل متعددی (کورنیواوان و پنگ^۳، ۲۰۱۹: ۱۳۹) مانند امنیت^۴ استوار است. امنیت، به مفهوم رهایی از ترس، خطر و احساس دوری از هرگونه تهدید؛ یکی

* نویسنده مسئول: mohimtash@entp.usb.ac.ir

¹ Tourism

² Ahmad & etal

³ Kurniawan & Peng

⁴ Security

از نیازهای اساسی انسان‌ها از آغاز زندگی بوده است. بر اساس نگرش‌های جدید، امنیت به همان اندازه که مقوله‌ای فیزیکی است، یک مقوله روانی نیز محسوب می‌شود؛ به عبارت دیگر، امنیت هم مسئله‌ای عینی و هم ذهنی است. در بعد عینی می‌توان به نبود تهدید، برای ارزش‌های کسب‌شده و در بعد ذهنی به فقدان هراس از حمله به ارزش‌های مزبور اشاره نمود (پورباقرودی و رضایی، ۱۳۹۷: ۵۷). صنعت ظریف و پیچیده‌ی گردشگری، ارتباط همه جانبه‌ای در سطوح ملی و منطقه‌ای داشته و هرگونه بروز ناامنی در سطوح مختلف، زیان‌های جبران‌ناپذیری به این صنعت وارد می‌سازد و تهدیدی عمده برای این صنعت محسوب می‌شود (ذره‌پرور و وفادار، ۱۳۹۴: ۲). از این رو است که امنیت و گردشگری را پارامترهای یک معادله و در رابطه‌ی مستقیم با یکدیگر قرار می‌دهند. مقوله‌ی امنیت به‌عنوان یکی از شاخصه‌های کیفیت زندگی، می‌تواند با ایجاد نوعی حس اطمینان (لیو و همکاران^۱، ۲۰۱۶: ۹۷)، باعث افزایش جذب گردشگران و مدت اقامت آن‌ها در مناطق گردشگری گردد (کیانی‌سلمی و بیگلری‌نیا، ۱۳۹۶: ۶۰-۶۱). در این معنا، امنیت، پیوند عمیقی با ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در مناطق گردشگری دارد (هزارجریبی، ۲۰۱۰: ۱۲۳). در راستای تحکیم درست گردشگری در مسیر توسعه، بایستی چارچوب و بسترهای لازم آن فراهم - گردد. از جمله بسترهای اساسی در زمینه توسعه‌ی گردشگری، امنیت اجتماعی و توجه به این مقوله می‌باشد (کمال‌زئی و همکاران، ۱۳۹۶). ژوهانسن^۲، امنیت اجتماعی را توانمندی جامعه برای حفظ ویژگی‌های اساسی خود در برابر شرایط متحول و تهدیدات واقعی یا احتمالی می‌داند (ژوهانسن، ۲۰۱۷: ۵۳۰). بر همین اساس، امروزه امنیت، به‌عنوان مهم‌ترین و زیربنایی‌ترین اصل در تدوین استراتژی توسعه‌ی گردشگری در جهان به شمار می‌رود (مویدفر و همکاران، ۱۳۹۳: ۵). اصولاً تا امنیت برقرار نباشد سفری شکل نخواهد گرفت و سخن گفتن از گردشگری بیهوده خواهد بود. هرگاه در سطح جامعه‌ی جهانی، بستر مناسبی فراهم باشد، افراد سفر می‌کنند و در پی آن است که فعالیت‌های مربوط به گردشگری رونق می‌یابند و اگر گردشگران نسبت به مقصدی احساس ناامنی داشته باشند، هرگز به آنجا سفر نمی‌کنند (دوزنده‌ضیابری و آمار، ۱۳۹۸: ۹۳). رونق گردشگری در یک منطقه و تردد گردشگران در یک مقصد، موجب به وجود آمدن امنیت می‌شود و توسعه‌ی آن، عامل مؤثری در مقابله با فقر است و موجب افزایش درآمد قشرهای مختلف، کاهش بیکاری، رونق اقتصادی و در نتیجه بهبود کیفیت زندگی مردم و افزایش رفاه اجتماعی می‌شود (تاپاک و همکاران^۳، ۲۰۱۹: ۱)؛ بنابراین، باید اذعان داشت که بدون وجود امنیت، امکان شکل‌گیری جریان گردشگری و منتفع‌شدن کشورها به لحاظ اقتصادی از آن وجود ندارد؛ چرا که بدون تضمین امنیت، هرچند سایر مؤلفه‌های گردشگری پررنگ باشند، کارایی و اثر خود را از دست می‌دهند و در سایه ناامنی محو می‌شوند (خواجه‌ونداحمدی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۷۰-۱۷۱). طبیعتاً، گردشگران قبل از سفر به مناطق مختلف، ابتدا تلاش می‌کنند تا اطلاعات کافی در خصوص امنیت و ایمنی منطقه‌ی مقصد به دست آورند؛ از اینروست که حضور گردشگران در یک کشور، علاوه بر توسعه اقتصاد و تبادلات فرهنگی، بهترین تبلیغ درباره‌ی امنیت آن کشور است (آلتینداگ^۴، ۲۰۱۴: ۸-۵). چراکه وجود تعداد زیاد گردشگر در یک کشور یا مکان خاص، نشانگر وجود امنیت است. البته، این به این معنا نیست که اگر مکانی، گردشگر نداشته باشد، امنیت هم ندارد (برندان^۵، ۲۰۱۶). وجود امنیت فراگیر در یک منطقه، از جمله مؤلفه‌های تأثیرگذار و مهم در تغییر سیاست‌های مربوط به نحوه‌ی پذیرش گردشگر از کشورهای دیگر می‌باشد (خواجه‌ونداحمدی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۷۰). به همین دلیل است که جایگاه و نقش ایمنی و امنیت در تحقیقات تئوریک، برنامه‌های عملی و

¹ Liu & etal

² Johansen

³ Tapak & etal

⁴ Altindag

⁵ Brendan

سیاست‌های کلان برنامه‌ریزی گردشگری مورد توجه زیادی قرار گرفته است (ژنگ و همکاران^۱، ۲۰۱۷: ۹۵). کشور ما نیز این قاعده مستثنی نبوده و به دنبال توسعه گردشگری در ابعاد مختلف آن می‌باشد (صافدل و کشاورز، ۱۳۹۸: ۶۶). رشد و توسعه صنعت گردشگری در ایران، به‌عنوان یکی از راهکارهای عملی رهایی از اقتصاد تک‌محصولی و متنوع‌سازی منابع درآمدی کشور همواره مورد توجه برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران کشور قرار گرفته و در تمامی برنامه‌های توسعه‌ی سالیان اخیر بر آن تأکید شده است (رسول‌زاده‌اقدام و همکاران، ۱۳۹۵: ۶۵). کشور ایران با عنایت به مزیت‌های خود در گردشگری از جمله دارا بودن جاذبه‌های طبیعی، جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی، شرایط جغرافیایی و نیز برخورداری از امنیت داخلی و خارجی، حتی با وجود شرایط نامناسب خاورمیانه و وجود جنگ‌ها و درگیری‌های مختلف در منطقه، از جمله‌ی کشورهایی است که می‌تواند میزبان بسیاری از گردشگران خارجی از کشورهای مختلف جهان باشد. تجربه‌ی دست‌اندرکاران صنعت گردشگری در ایران، حاکی از این است که بیشتر گردشگرانی که به ایران سفر می‌کنند در ابتدای ورود احساس عدم امنیت دارند ولی در انتهای سفر، ایران را کشوری امن تلقی می‌کنند. ایران در ردیف سرزمین‌های پرجاذبه برای گردشگری قرار دارد، ولی متأسفانه نتوانسته است با وجود این جاذبه‌های خدادادی در مناطق و شهرستان‌های مختلف به جایگاه شایسته‌ی خود در گردشگری دست یابد. یکی از استان‌های مستعد و زیبای کشورمان، استان سیستان و بلوچستان است که همواره با وجود امنیت کامل، تصویر نادرستی از فقدان آن به سمع و نظر مردم ایران و جهان رسیده که این موضوع مانع از رشد و توسعه‌ی صنعت گردشگری در شهرستان‌های این استان ارزشمند شده است. شهرستان سرباز به‌عنوان یکی از شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان با وجود پتانسیل‌های فراوان در بخش گردشگری، میراث فرهنگی و صنایع‌دستی هنوز نتوانسته است از این ظرفیت‌ها بهره‌مندی شود. این بدین معنا است که باید تلاشی هرچه تمام‌تر در راه توسعه این صنعت در سطح شهرستان به‌عنوان ضرورتی اساسی مطرح گردد. از این‌رو، هدف اصلی این پژوهش این است که با تحلیل شرایط و استراتژی‌های موجود در وضعیت گردشگری روستایی شهرستان سرباز به این سؤال، پاسخ داد که: عوامل مؤثر بر امنیت شهرستان سرباز در راستای توسعه گردشگری در این شهرستان کدام‌اند و رتبه‌بندی آن‌ها چگونه است؟

ادبیات پژوهش

واژه‌ی امنیت مانند بسیاری از مفاهیم دیگر، در طول تاریخ تغییر یافته و روندی رو به رشد داشته است. شکی نیست که مفهوم «امنیت» همسان و موازی با مفهوم «بشر» تعالی یافته؛ به‌طوری که امروزه، ما شاهد تعریفی بسیار متفاوت‌تر از تعاریف اولیه‌ی آن هستیم (پورباقرکدی و رضایی، ۱۳۹۷: ۵۷). امنیت از ریشه امن است که در مقابل بیم، هراس و ناامنی استفاده می‌شود (کیانی‌سلمی و بیگلری‌نیا، ۱۳۹۶: ۶۶). مفهوم امنیت مانند سایر مفاهیم اساسی و رایج در علوم انسانی نظیر صلح، عدالت و آزادی در معرض تفسیرها و تعبیرهای گوناگونی قرار داشته است (شهرآشوب، ۱۳۹۶: ۸). هیو مک‌دونالد^۲ کوشید با استفاده از یک سری طبقه‌بندی‌ها ابهام مفهوم امنیت را رفع کنند؛ اما در طبقه‌بندی‌های خود با شکست روبرو شد و اعلام کرد که امنیت مفهومی نارسا است. از نظر ماندال^۳، امنیت مفهومی کلی است که شامل وضعیت سلامت و آرامش و رفاه فرد و ثبات جامعه شده و در حقیقت محفوظ ماندن از آسیب، توسط دیگران را شامل می‌شود. مک‌سوئینی^۴ امنیت را واژه لغزنده و بی‌ثبات می‌خواند که در گستره‌ی گیج‌کننده‌ای از زمینه‌های متنوع و برای اهداف چندگانه به‌وسیله افراد، شرکت‌ها، حکومت‌ها و

¹ Zheng & etal,

² Hugh McDonald

³ Mundell;

⁴ McSweeney

متخصصان آکادمیک به کار رفته است و در این فضا، مجموعه‌ای از مردم، وسایل، اهداف، حوادث خارجی و احساسات درونی را در بر گرفته‌اند (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۴: ۲-۴). نگاهی اجمالی به تعاریف فوق و دهها تعریف دیگر از امنیت، بیانگر این است که این واژه، مفهومی چند لایه و چندسطحی است که بسادگی نمی‌توان به تعریفی جامع از آن دست یافت. البته، این تنوع تعاریف و پیچیدگی در سطوح تحلیلی آن، بمعنای پراکندگی و نداشتن قدر مشترک نیست (متقی و همکاران، ۱۳۹۵: ۸۱). به‌طور کلی، امنیت را می‌توان از نقطه نظر اجتماعی و فرهنگی، وضعیتی آرام تلقی کرد که انسان در نهایت ایمنی نسبت به جان، مال، حیثیت، هویت، ارتباطات، تفکرات و ارزش‌های خود چه در زمان حال و چه در آینده قرار گیرد و حداقل ریسک ممکن را داشته باشد (کواری و زیمانی^۱، ۲۰۱۱). مازلو^۲، روانشناس برجسته معاصر، نظریه‌ای را مطرح کرد که بسیار مورد توجه پژوهشگران قرار گرفت و جزو مهم‌ترین و شناخته‌شده‌ترین تئوری‌های مطرح‌شده در راستای شکوفایی انسان‌هاست. وی در این نظریه، هرمی را طراحی کرد که در این هرم نیازهای فیزیولوژیک، بعنوان اولین نیاز انسان و بعد از آن در سطح دوم، نیاز به امنیت قرار می‌گیرد که نشان از مهم و اساسی بودن این نیاز دارد. مطابق این مدل، نیاز به امنیت پیش‌نیاز سایر نیازهای انسان‌ها است. اگر امنیت خدشه‌دار شود انسان‌ها نمی‌توانند پای به مراحل بعدی بگذارند و در صورتی که به مراحل بالاتر رسیده باشند؛ نیز با از دست رفتن هر یک از سطوح پایین‌تر، به‌سرعت به همان مرحله باز می‌گردند (کیانی‌سلمی و بیگلری‌نیا، ۱۳۹۶: ۶۷). از طرفی، علی‌رغم مشکلاتی که در زمینه تعریف امنیت در تئوری‌های مختلف وجود دارد و فارغ از عینی یا ذهنی و روانی دانستن آن؛ در حقیقت، امنیت از مهم‌ترین و بنیادی‌ترین اصول در تدوین راهبرد گردشگری به شمار می‌رود. چرا که دوام این صنعت در مقاصد گردشگری در گرو وجود امنیت است و اختلال در سازوکار آن موجب ناامنی مقصد می‌شود (قاسمی و همکاران^۳، ۲۰۱۴: ۲۱۱). اگر در گذشته با امنیت به‌عنوان یک پروژه‌ی حکومتی و دولتی می‌نگریستیم اکنون باید آن را به‌عنوان پروسه‌ای در نظر بگیریم که صنعت گردشگری نیز بدان وابسته است. به‌گونه‌ای که اکثر کشورهای توسعه‌یافته، حتی با وجود دارا بودن منابع کلان اقتصادی و درآمد، ترجیح می‌دهند بر صنعت توریسم متمرکز شوند. حضور مستقیم بازدیدکنندگان و گردشگران در یک کشور، علاوه بر توسعه اقتصادی و تبادلات فرهنگی، آن کشور را به‌عنوان یک قطب امن گردشگری به جهانیان معرفی می‌کند. از این‌رو، در این زمینه می‌توان به نقش (۱) دولت‌ها (۲) برنامه‌ریزی (۳) هویت فرهنگی (۴) عوامل سیاسی و اداری و (۵) شبکه راه‌ها به‌عنوان عناصر تأثیرگذار در امنیت گردشگران اشاره کرد (آشوریان و طالشی^۴، ۲۰۱۳: ۷). امروزه، توسعه‌ی گردشگری و افزایش میزان تبادلات گردشگر در بین واحدهای سیاسی از جمله مهم‌ترین شاخص‌های ارزیابی توسعه‌ی کشورها محسوب می‌شود (پورسید و پورفیکویی، ۱۳۹۴: ۴). بررسی ارتباط میان گردشگری و امنیت، متضمن در نظرگرفتن چهار حوزه‌ی مختلف است: ۱- جرایمی که در ارتباط با گردشگران رخ می‌دهند؛ ۲- اقدامات امنیتی که برای جلوگیری یا به حداقل رساندن جرایم مذکور صورت می‌گیرند؛ ۳- ارزیابی مخاطرات احتمالی در سفر به مقصدی که با مشکلات امنیتی مواجه است و بررسی تأثیراتی که موقعیت‌های امنیتی می‌توانند بر الگوهای محلی، ملی و جهانی جریان‌های گردشگری بجا گذارند و ۴- تعریف استراتژی‌های بازاریابی در مواجهه با پیامدهای کوتاه‌مدت و بلندمدتی که به‌واسطه‌ی یک موقعیت امنیتی خاص ایجاد می‌شود (حاجی‌اسماعیلی و کیان‌پور، ۱۳۹۳: ۴۷)؛ بنابراین، رابطه‌ی بین گردشگری و امنیت ملی دوسویه است. در صورتی که گردشگر بیشتری جذب شود به همان نسبت تصویر مثبت‌تری از یک کشور در مجامع بین‌المللی ایجاد می‌شود (لیو و همکاران^۵، ۲۰۱۶: ۳۰۱). گردشگران سفیرانی از کشورهای دیگر هستند که به دنبال بازدید و تکرار سفر خود،

¹ Kovari & Zimanye

² Maslow

³ Ghasemi & et al

⁴ Ashourian & Taleshi

⁵ Liu & etal

تصویری از کشور میزبان ارائه می‌دهند (هیگنز و همکاران^۱، ۲۰۱۹: ۴)؛ بنابراین، احساس رضایت آن‌ها که تابعی از یک معیار مسلم؛ یعنی احساس امنیت‌شان خواهد بود؛ می‌تواند این تصویر و گزارش را مطلوب جلوه داده و منافع بی‌شماری را به کشور مقصد جلب نماید (صیدایی و هدایتی مقدم، ۱۳۸۹: ۱۰۲). در ادبیات دانشگاهی، امنیت در گردشگری به لحاظ مفهومی (ترالو^۲، ۲۰۱۴)؛ زمانی ایجاد می‌شود که زیرساخت‌های کیفیت غذا، بهداشت، اقامتگاه، فعالیت‌ها، تسهیلات حمل‌ونقل و خدمات سلامتی همه به‌دقت در فرآیند برنامه‌ریزی گردشگری لحاظ شوند (حاجی‌اسماعیلی و کیان‌پور، ۱۳۹۳: ۴۶). در نظرگرفتن تمامی موارد ذکر شده در برنامه‌ها و سیاست‌های دولتی، نهایتاً منجر به توسعه‌ی پایدار گردشگری می‌گردد (مارتین و همکاران^۳، ۲۰۱۶: ۴۱۸). در این راستا، شکوهی‌منش و همکارانش جهت تدوین الگوی امنیت در توسعه اکوتوریسم، به این نتیجه دست یافتند که علاوه بر زیرساخت‌های ذکرشده باید به سه دسته‌ی عوامل اجتماعی، زمینه‌ای و کالبدی نیز توجه نمود؛ زیرا که این عوامل، چگونگی احساس امنیت در فضاهای عمومی را تبیین می‌کنند (رضانژاد و همکاران، ۱۳۹۴: ۷۵). بی‌شک، یکی از عواملی که تعیین‌کننده‌ی احساس امنیت بالخصوص در فضاهای عمومی می‌باشند؛ نهادهای امنیتی و انتظامی مانند پلیس هستند؛ بنابراین، تأمین امنیت و مهم‌تر از آن، احساس امنیت گردشگران، نیز بدون حضور فعال این نهادها امکان‌پذیر نخواهد بود؛ اهمیت این امر، دست‌اندرکاران امنیتی، انتظامی و برنامه‌ریزان توسعه گردشگری در کشورهای مستعد گردشگری را به توجه بیشتر این امر سوق می‌دهد؛ بنابراین، می‌توان در یک ارتباط و بازخورد متقابل عنوان کرد که توسعه، فراهم‌کننده‌ی امنیت و تأمین امنیت، نیز فراهم‌کننده‌ی بستر لازم جهت گسترش فعالیت‌های توسعه‌ای از جمله گردشگری است که عملکرد نهادهای امنیتی و انتظامی نقش تعیین‌کننده‌ای در پویایی و بقای این بازخورد و ارتباطات خواهند داشت (شکوهی‌منش و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۱۹). حال^۴ (۲۰۰۸)، در مقاله‌ای به بررسی وضعیت گردشگری در کشورهای جهان سوم و برخی از مهم‌ترین مشکلات گردشگری این کشورها از جمله نبود امنیت روانی و جانی پرداخت و بر لزوم توجه دولت‌های جهان سوم برای از بین بردن این معضلات از طریق ایجاد پلیس گردشگری تأکید نمود. با توجه به مطالب ذکرشده، باید اظهار نمود که به کمک اثربخش نمودن، تأمین، توسعه و در نهایت به‌کارگیری نظام‌مند زیرساخت‌های فضایی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی و همچنین عملکرد بهینه‌ی نهادهای انتظامی مانند پلیس، می‌توان انتظار تأمین امنیت در سطح ملی و منطقه‌ای و برنامه‌ریزی جهت توسعه‌ی گردشگری را داشت (ده‌زاده و احمدی‌فرد، ۱۳۹۸: ۷۴).

مروری بر مطالعات انجام‌شده

به‌منظور شناسایی نظریات و متغیرهای پژوهش، شناخت فضای نظری و تجربی تحقیق و همچنین احتراز از تکرار احتمالی و بی‌دلیل پژوهش‌های انجام‌شده، به بررسی مطالعات و پژوهش‌های صورت گرفته در داخل و خارج پرداخته می‌شود. در این بخش به بیان مطالعاتی که به‌طور مستقیم و غیرمستقیم پیرامون موضوع مورد مطالعه و متناسب با ۵ متغیر اصلی بدست‌آمده در پژوهش بوده‌اند، می‌پردازیم.

متغیر(عامل) اجتماعی - فرهنگی

دوزنده‌ضیابری و آمار (۱۳۹۸)، در تحقیقی با عنوان نقش امنیت و ایجاد قوانین حمایتی از گردشگران خارجی در راستای توسعه اقتصادی و گردشگری به‌عنوان راهکار بین‌المللی، با استفاده از روش DEMATEL به بررسی این هدف پرداختند که چطور مکانیزم برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌های صنعت توریسم در هر کشور باید بر طبق فرآیندهای تخصصی در این حوزه

¹ Higgins & et al

² Tarlow

³ Martin & et al

⁴ Hall

برخوردار باشد. نتایج حاصل از این تحقیق بیانگر این موضوع است که صدور ویزا و بیمه توریستی و همچنین برخورد مناسب و مهمان‌نوازی به‌عنوان تاثیرگذارترین مؤلفه‌های گردشگری جهت حمایت گردشگران خارجی بوده است. به‌گونه‌ای که حتی این مؤلفه می‌تواند زمینه‌ساز سایر شاخص‌ها نیز باشد.

نهبانندی و کمال‌الدینی (۱۳۹۸)، پژوهشی را با هدف بررسی عوامل مؤثر در تمایل به گردشگری با تأکید بر نقش امنیت ذهنی گردشگران در شهرستان بم انجام دادند. نتایج این پژوهش حاکی از آن بوده است که علی‌رغم عدم گزارش موارد ایجاد ناامنی برای گردشگران در آمار نیروی انتظامی، میزان احساس امنیت و آرامش در نزد گردشگران شهر بم متوسط است. این نتیجه نشانگر آن است که این شهر از سوگیری منفی جوامع هدف گردشگری نسبت به امنیت رنج می‌برد.

وفادار (۱۳۹۶)، با هدف تبیین نقش امنیت در جذب گردشگران و با استفاده از روش تحقیق کیفی، به گردآوری داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته پرداختند. با تحلیل داده‌ها در چهارچوب کدگذاری نظری، پنج مقوله اصلی (امنیت روانی، امنیت اقتصادی، امنیت در حمل‌ونقل، امنیت بهداشتی، امنیت غذایی) و یک مقوله‌ی هسته (احساس امنیت و آرامش در گردشگران به‌عنوان اصل مهم جذب گردشگر)، استخراج شده است.

وانگ و همکاران^۱ (۲۰۱۹)، در تحقیقی با عنوان سی‌سال تحقیق درباره ایمنی و امنیت گردشگری: یک رویکرد مقایسه‌ای در محتوا به بررسی این هدف پرداختند که تحقیقات چینی و غربی چگونه و به چه میزان عامل احساس امنیت و آرامش را بر عرضه و تقاضای گردشگری در نظر می‌گیرند. این یافته‌ها نشان دادند که به‌طور خاص، تحقیقات غربی و انگلیسی‌زبان، به شکل جامع‌تری طرف عرضه و تقاضای گردشگری را در نظر می‌گیرند؛ اما از طرف دیگر، تحقیقات چینی اهمیت احساس امنیت و آرامش گردشگری را در فرآیند توسعه گردشگری بررسی می‌کنند.

منصوری‌موید و یآوری‌گهر (۱۳۹۷)، در پژوهشی با هدف بررسی امنیت به‌عنوان یکی از شاخص‌های اساسی رفاه انسان‌ها در جوامع، به تعیین میزان تأثیر امنیت اجتماعی بر تصویر ذهنی گردشگران خارجی از ایران پرداختند و در این بین از تجربیات، ارزش‌ها و نگرش‌های گردشگران خارجی نیز استفاده نمودند. نتایج تحلیل داده‌ها، نشان داد که حضور متغیرهای تجربه، ارزش‌ها و نگرش‌های گردشگران، تأثیر مثبت و معناداری با امنیت اجتماعی و تصویر ذهنی گردشگران خارجی از ایران دارد؛ از اینرو، اهمیت مولفه‌ی تفاوت در ارزش‌ها دوچندان می‌گردد.

متغیر(عامل) کالبدی

کیانی‌سلمی و بیگلری‌نیا(۱۳۹۶)، در تحقیقی با هدف شناسایی و اولویت‌بندی ابعاد متفاوت امنیت و اثر آن بر رضایت گردشگران در شهر کاشان، به بررسی نظرات ۲۰۰ گردشگر داخلی در مناطق مختلف گردشگری کاشان پرداختند و به این نتیجه دست یافتند که امنیت کالبدی شامل پوشش گیاهی جذاب در مناطق گردشگری، فقدان زمین‌ها و بناهای مخروبه، وجود معابر مناسب، تناسب رنگ در فضاها، گردشگری و ... در جذب گردشگران تأثیر بسیار زیادی دارد. علاوه بر آن بر وفاداری گردشگران بر تمایل به سفر مجدد در پی دارد.

مویدفر و همکاران(۱۳۹۳)، در پژوهشی با هدف بررسی نابرابری‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در میان گروه‌ها، قشرها، اقوام و نیز مناطق جغرافیایی و گردشگری جهت برنامه‌ریزی و تحقق امنیت در مناطق گردشگری، به مطالعه مولفه‌های مدیریت گردشگری در استان یزد پرداختند. محققین به این نتیجه دست یافتند که شاخص‌های اقتصادی و کالبدی در جایگاه

^۱ Wang & etal

نخست اهمیت قرار دارند. از این رو، اظهار داشتند که در جهت بهینه‌سازی وضع موجود و سامان‌دهی سطوح توسعه و امنیت گردشگری در استان بایستی به این مولفه‌ها اهمیت داد.

آکریووس و همکاران^۱ (۲۰۱۴)، در مقاله‌ای با هدف بررسی میزان استفاده از منابع پایدار در کارآفرینی گردشگری در یکی از مناطق کوهپایه‌ای یونان پرداختند. در این پژوهش تاثیر جریان و سبک توسعه گردشگری پایدار بر فعالیت‌های کارآفرینی در بخش گردشگری در حضور ترکیبی از عوامل کالبدی مورد بررسی قرار گرفته است. از مهم‌ترین نتایج بدست‌آمده این است که فقدان آلودگی‌های محیطی، محیط‌زیست بکر و طبیعی و حساس‌بودن مقامات محلی و مردم نسبت به آسیب‌نرساندن به محیط زیست و حفظ پوشش گیاهی و جانوری منطقه را از مهم‌ترین عوامل کالبدی این منطقه‌ی گردشگری برای پیشرفت و ترقی معرفی نموده‌اند.

متغیر(عامل) عملکرد پلیس

صفری و همکاران (۱۳۹۷)، با هدف شناخت و تحلیل امنیت اجتماعی در روستاهای هدف گردشگری (مطالعه موردی: استان اصفهان) به انجام تحقیقی پرداختند. نتایج بررسی آزمون آماری نشان داد که پنج متغیر امنیت جانی، امنیت مالی، امنیت محیط فیزیکی، امنیت اخلاقی و امنیت انتظامی با بالاترین سطح معناداری قرار داشته‌اند و نشانگر اهمیت عملکرد بخش انتظامی و پلیس منطقه‌ی مورد بررسی دارد. از طرفی، سه متغیر امنیت ارتباط، حمل و نقل، امنیت بهداشتی‌درمانی و متغیر تعامل و ارتباط با سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ در وضعیت متوسط و دو متغیر امنیت نهادی-سیاسی و امنیت ذهنی-فکری گردشگران با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در شرایط ضعیفی قرار دارند.

مشکینی و همکاران (۱۳۹۵)، تحقیقی را با هدف بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی گردشگران شهری در شهر طرهبه در استان خراسان رضوی، انجام دادند. مطابق نتایج به‌دست‌آمده در این تحقیق، میان عواملی مانند: سن، جنسیت، فضاهای عمومی شهر و عملکرد پلیس با احساس امنیت گردشگران، رابطه‌ی معناداری وجود دارد. در این میان، با افزایش امنیت در فضاهای عمومی شهری، احساس امنیت اجتماعی گردشگران نیز بیشتر می‌شود. همچنین در این پژوهش مشاهده گردید که رابطه‌ی مستقیم و معناداری میان متغیر نقش پلیس و احساس امنیت گردشگران وجود دارد.

شربتی و عموزادمهدیرجی (۱۳۹۵)، پژوهشی تحت عنوان تحلیلی بر نقش امنیت اجتماعی در توسعه گردشگری نواحی مرزی (مطالعه موردی: شهرستان‌های آق‌قلا و گمیشان استان گلستان) انجام دادند. در این پژوهش، تحلیل سطوح امنیت اجتماعی، به‌عنوان هدف اصلی تحقیق بوده است. نتایج تحقیق نشان داده است که میان افزایش امنیت اجتماعی و توسعه گردشگری در نواحی مرزی و همچنین میان عملکرد و اطلاع‌رسانی امنیتی نیروی انتظامی و ارتقای امنیت گردشگری رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جسارتی و آقایی (۱۳۹۳)، در پژوهشی با هدف بررسی ارتباط حضور پلیس و اقدامات تبلیغی آن با امنیت گردشگری در استان اردبیل، انجام دادند و با این نتیجه رسیدند که میان گسترش و افزایش امنیت و گسترش حضور نیروی انتظامی و افزایش تبلیغات این نهاد در افزایش امنیت منتج به توسعه گردشگری رابطه‌ی مستقیمی وجود دارد.

¹ Akrivosael & etal

فوری و همکاران^۱ (۲۰۱۹)، با هدف بررسی و تعیین اثرات تهدیدات امنیتی، یعنی تروریسم، جرم و فساد، بر گردشگران بین‌المللی، به بررسی تحقیقی پرداختند و در یک مدل جامع، نشان دادند که نه تنها، تهدیدات امنیتی، تأثیر منفی‌ای بر ورود گردشگران در کشور میزبان دارد بلکه چگونگی شرایط کشور مبدأ، نیز جریان ورودی گردشگران به کشور مقصد را تعیین می‌کند. نتایج نشان می‌دهد که گردشگران، سفر به کشورهایی (کشور مقصد) که دارای سطح ایمنی و امنیت مشابهی با کشور خود (کشور مبدا) دارند؛ را ترجیح می‌دهند. از این رو، به بیان اهمیت عملکرد پلیس می‌پردازند.

مآوی و همکاران^۲ (۲۰۱۶)، هدف تحقیق خود را براساس حجم نگرانی‌های گردشگران از امنیت موجود در منطقه‌ی گردشگری مقصد قرار دادند و به این نتیجه دست یافتند که از میان نگرانی‌های اصلی‌ای که گردشگران درباره‌ی امنیت خود اظهار داشتند؛ نگرانی از دزدیده‌شدن و عدم امنیت کلی در محیط گردشگری را بزرگ‌ترین نگرانی‌های خود معرفی نمودند. از طرفی، وجود پلیس گردشگری را در مناطق مقصد گردشگری، به‌عنوان عاملی ذکر کردند که باعث کاهش این نگرانی‌ها می‌گردد. از این رو، محققین عامل نیروهای انتظامی و پلیس را یکی از مهم‌ترین عوامل امنیت در موضوع گردشگری معرفی کردند.

کورچ و همکاران^۳ (۲۰۱۵)، در پژوهشی با عنوان ایمنی و امنیت به‌عنوان عامل رقابتی در مقاصد گردشگری به بررسی این هدف پرداختند که چه عواملی در صنعت گردشگری باعث می‌گردد تا کشور میزبان به توسعه اقتصادی دست یابد؟ محققین به این نتیجه دست یافتند که امنیت و فعالیت بهینه‌ی نیروهای انتظامی و پلیس در کشور میزبان مهم‌ترین عامل کلیدی‌ای است که باعث موفقیت کشورهای مستعد گردشگری از یکدیگر می‌شود.

انور و همکاران^۴ (۲۰۱۲)، در تحقیقی با هدف بررسی نحوه‌ی اثرگذاری برنامه‌ی شهر ایمن به‌عنوان مبنای پایه‌ای در صنعت توریسم، مطالعه‌ای را در شهر پورتاجیا انجام دادند. محققین، به این نتیجه دست یافتند که بعد امنیت یکی از مسائل برجسته در بین گردشگران حوزه‌ی گردشگری شهری بوده و اهمیت این مسئله به‌اندازه‌ای است که منجر به اجرای برنامه‌ی شهر ایمن از سال ۲۰۰۴ شده است. پاسخگویان بر این باور بوده‌اند که برنامه‌های پیشگیری از جرم در برنامه‌ی شهر ایمن رویکردی مهم برای امنیت گردشگران محسوب می‌گردد.

متغیر(عامل) اعتمادسازی

باقریان جلودار و شبیری (۱۳۹۷)، با انجام پژوهشی به تحلیل جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی گردشگران در شهرستان بابلسر پرداختند. هدف پژوهشگران در این تحقیق شامل بررسی میزان تأثیر متغیرهایی چون اعتماد اجتماعی، مصرف رسانه‌ای و تحصیلات بر احساس امنیت اجتماعی بوده- است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که میان احساس امنیت که خود از دو بعد احساس امنیت فردی و اجتماعی ساخته شده است و اعتماد شخصی، اعتماد اجتماعی و مصرف رسانه‌ای و نیز میان سن و سطح تحصیلات با احساس امنیت، رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

ابراهیم‌زاده‌گنجی و همکاران(۱۳۹۵)، در تحقیقی با هدف تبیین نقش عوامل مؤثر بر اعتماد الکترونیک در وبسایت‌های گردشگری، به بیان اهمیت مولفه اعتمادسازی در صنعت گردشگری پرداختند و بیان کردند که اگر در وبسایت‌های گردشگری، شرایط بگونه‌ای باشد که حقوق، حریم خصوصی کاربران و نیز امنیت سفارشات آنان رعایت گردد در این صورت گردشگران نیز متعاقباً به کارکنان، فروشندگان و مدیران آژانس‌های مسافرتی، اعتماد خواهند نمود.

¹ Fourie & etal

² Mawby & etal

³ Kordic & etal

⁴ Anwar and etal

هزارجریبی و همکاران (۱۳۸۹)، در مطالعه‌ای با هدف بررسی اعتماد اجتماعی و توسعه گردشگری به بررسی اهمیت موضوع اعتماد در صنعت گردشگری پرداختند و به این نتیجه دست یافتند که هر چقدر میزان اعتماد گردشگران نسبت به مردم ایران بالا رود، در اینصورت اعتماد آنان به بخش‌های فعال در این حوزه مانند آژانس‌های مسافرتی، اقامتگاه‌ها و مراکز اقامتی و ... افزایش خواهد یافت و تمایل گردشگران به سفر مجدد به ایران نیز افزایش می‌یابد.

وانگ و هوانگ^۱ (۲۰۱۹)، در پژوهشی، هدف خود را بررسی جنبه منفی احساس اعتماد به کارکنان گردشگری قرار دادند. محققین با بررسی ۶ هتل بین‌المللی در کشور چین به این نتیجه دست یافتند که احساس اعتمادبنفس کاذب در کارکنان باعث کاهش تعهد شغلی آنان شده و این موضوع به طور مستقیم بر احساس اعتماد گردشگران به کارکنان مراکز اقامتی و هتل‌ها تاثیر منفی دارد.

متغیر(عامل) زیرساختی

ده‌زاده سیلابی و احمدی‌فرد (۱۳۹۸)، در پژوهشی با هدف تعیین پیشران‌های کلیدی مؤثر بر توسعه گردشگری، با بیان اهمیت برنامه‌ریزی برای توسعه گردشگری، به عوامل ساختاری گوناگون جهت دستیابی به این مهم پرداختند. در نهایت ۱۳ عامل اصلی را به مثابه پیشران‌های کلیدی در آینده توسعه گردشگری شهرستانهای استان مازندران شناسایی نمودند و از این میان متغیرهای بخش زیرساختی و خدماتی را بعنوان مؤثرترین عامل معرفی کردند.

کمال‌زئی و همکاران (۱۳۹۶)، در تحقیقی بررسی عوامل تاثیرگذار بر توسعه کارآفرینی روستایی در مناطق گردشگری روستایی شهرستان سرباز را مورد هدف قرار دادند. محققین به این نتیجه دست یافتند که از میان عوامل مؤثر فردی، ساختاری و محیطی (زیرساختی) مرتبط با توسعه گردشگری در منطقه، عوامل زیرساختی یا محیطی، بیشترین حجم تاثیرگذاری را دارد و شامل اماکن اقامتی با کیفیت‌های مختلف برای تمام اقشار، عرضه مناسب تولیدات محلی و بومی برای گردشگران، کیفیت جاذبه‌های طبیعی و اماکن تفریحی و ... می‌باشند.

روآن و همکاران^۲ (۲۰۱۹)، پژوهشی را با هدف ارزیابی مکانیسم گردشگری براساس عامل امنیت و ایمنی انجام دادند و به این نتیجه دست یافتند که متغیرهایی مانند نرخ رشد گردشگری در کشور میزبان، نگرش و ذهنیت گردشگران، زیرساخت‌های موجود در کشور میزبان مانند: جاذبه‌های تفریحی و تاریخی، کیفیت اماکن اقامتی و ... در تعیین تأثیر امنیت بر مکانیسم گردشگری تأثیرگذار هستند.

اونور^۳ (۲۰۰۹)، نیز در پژوهش با هدف بررسی تجربه گردشگران از فضاهای روشن گردشگری در شب به اهمیت ایجاد چشم اندازی جدید در طراحی روشنایی شهرهای مستعد گردشگری می‌پردازد. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که نورپردازی در فضاهای عمومی مناطق گردشگری بر کیفیت دسترسی به جاذبه‌های تفریحی، طبیعی و مراکز خرید تاثیرگذار است.

استینر^۴ (۲۰۰۶)، به وضعیت گردشگری در کشورهای عربی از جمله مصر اشاره می‌کند که با وجود جاذبه‌های طبیعی و تاریخی فراوان نتوانسته‌اند به نحو مطلوبی درآمدزایی کنند. وی مهم‌ترین علل عدم درآمدزایی را نبود امنیت و عدم خدمت‌رسانی مناسب، کیفیت کم اماکن اقامتی، رفاهی و پذیرایی می‌داند که به منظور بهبود این وضعیت، لزوم توجه به امنیت گردشگران در بخش زیرساختی و خدماتی ضروری است.

¹ Wang & Huang

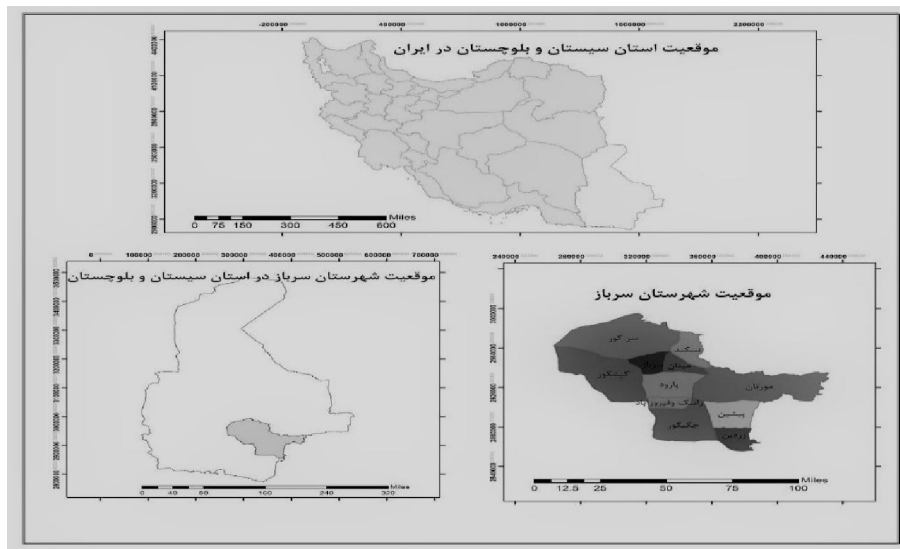
² Ruan & etal

³ Unver

⁴ Steiner

محدوده مورد مطالعه

شهرستان سرباز در جنوب شرقی استان سیستان و بلوچستان با وسعتی معادل ۱۱۵۰۰ کیلومترمربع می‌باشد. فاصله مرکز شهرستان تا مرکز استان ۵۰۱ کیلومتر است. این شهرستان دارای ۳ مرکز شهری و ۴ بخش است (۱۳). از نظر آب و هوایی دارای آب‌وهوای گرم و مرطوب بوده و در زمستان دمای هوای این شهرستان به ندرت به صفر می‌رسد. محصولات عمده زراعتی شهرستان سرباز عبارتند از: گندم، شلتوک، باقلا، پیاز، بادمجان، یونجه و شیدر صیفی‌جات و پرورش این محصولات منحصر به فرد قابلیت سرمایه‌گذاری فراوانی را دارد. شکل شماره (۱) موقعیت شهرستان سرباز را نشان می‌دهد.

شکل (۱): موقعیت جغرافیایی شهرستان سرباز

شهرستان سرباز از محدود مناطق بکر کشور است که مملو از جاذبه‌های بی‌نظیر و کم‌نظیر طبیعی و تاریخی است. با توجه به موقعیت اقلیمی و جاذبه‌های گردشگری در شهرستان سرباز، مهم‌ترین اصل، حفظ منابع طبیعی و استفاده بهینه از آن با اولویت محافظت از این جاذبه‌های بکر است که در کنار تاریخ کهن و فرهنگ این شهرستان، می‌توان نهایت بهره را از آن برد. این شهرستان با توجه به شرایط آب و هوایی مطلوب، دارای زمین‌های مساعدی برای کاشت انواع محصولات گرمسیری مانند خربزه درختی، چیکو، موز و ... می‌باشد. به‌گونه‌ای که بیشترین میزان کاشت میوه‌ی پایا در کشور، متعلق به این شهرستان است. هم‌زیستی انسان و جانور در سرباز مشهود است به‌ویژه دربارهی گاندو، بزرگ‌ترین خزنده و تنها تمساح موجود در ایران که زیستگاه اصلی‌اش، رودخانه سرباز است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر با هدف شناسایی و اولویت بندی عوامل مؤثر بر امنیت در راستای توسعه گردشگری در شهرستان سرباز انجام پذیرفت. این پژوهش از نظر هدف کاربردی- توسعه‌ای و از نظر روش، کیفی و کمی است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها مطالعات کتابخانه‌ای، مصاحبه و پرسشنامه ۲۳ سؤالی محقق ساخته‌ای بود. این پژوهش در دو مرحله کیفی و کمی صورت پذیرفت. جامعه آماری مربوط به مرحله کیفی، اساتید گروه جغرافیا دانشگاه سیستان و بلوچستان با تعداد ۱۴ نفر بودند برای نمونه‌گیری در مرحله کیفی از روش نمونه‌گیری متوالی و برای تایید تعداد آن از نظریه اشباع استفاده شد در مرحله کیفی پس از استخراج

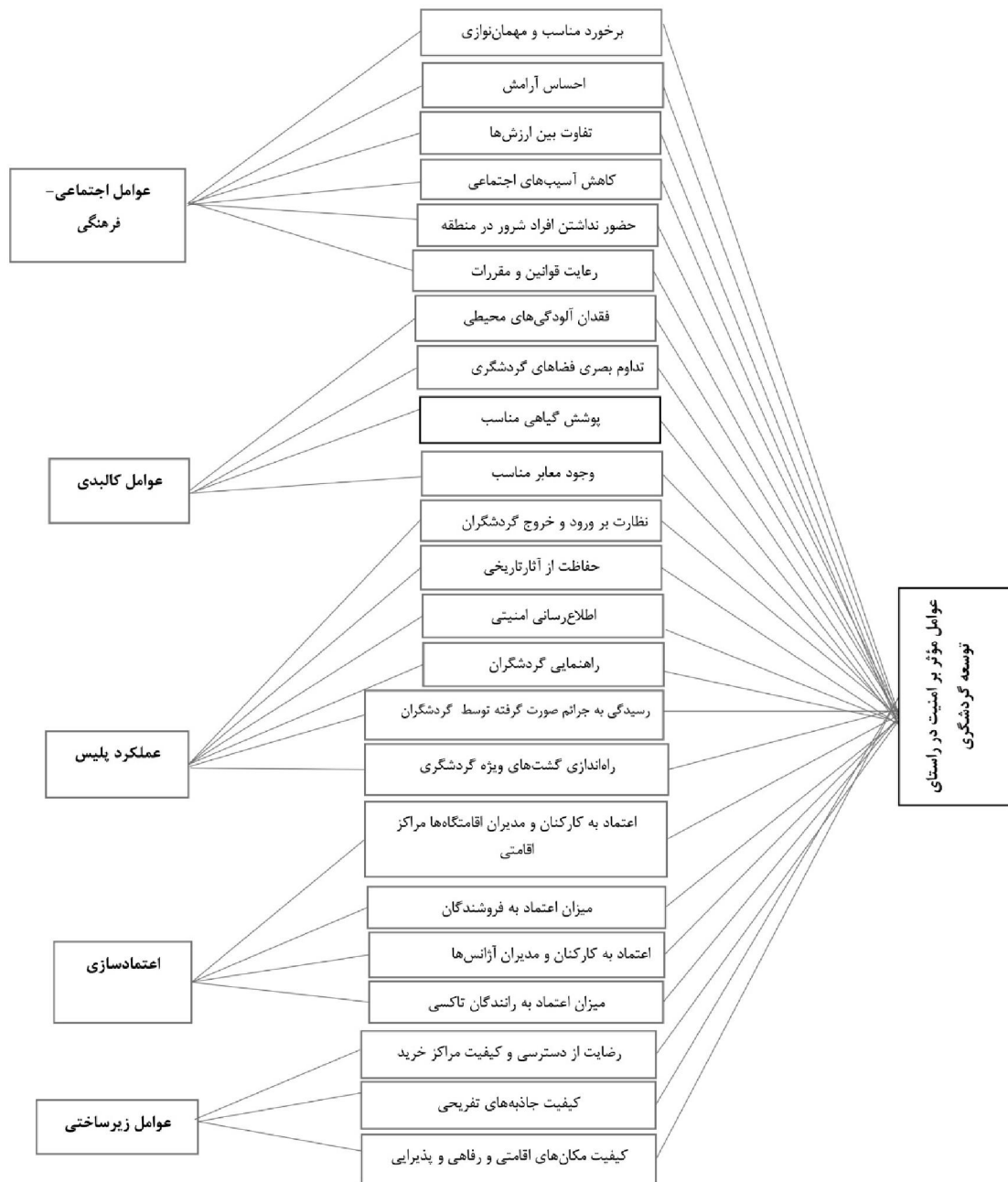
شاخص‌ها از مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه با جامعه آماری (جامعه آماری مرحله کیفی) پرسش‌نامه پژوهش تدوین گردید. جهت تدوین پرسش‌نامه شاخص‌ها در پنج بعد عوامل: اجتماعی - فرهنگی، کالبدی، عملکرد پلیس، اعتمادسازی و زیرساختی دسته‌بندی شدند و در معرض نظر سنجی جامعه مورد نظر قرار داده شد تا تعیین نمایند آیا شاخص‌های هر بعد با آن بعد متناسب است؟ اگر جواب بله است آیا این شاخص‌ها جامعیت دارد؟ که نتیجه نظرسنجی نشان داد تمام ابعاد و شاخص‌های آن‌ها مورد تأیید است. از این‌رو، روایی پرسش‌نامه تأیید شد؛ و پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۱۴ برآورد گردید (جدول ۱).

جدول (۱): ضرایب پایایی شاخص‌ها

شاخص	ضریب پایایی (بر اساس آلفای کرونباخ)
عوامل اجتماعی - فرهنگی	۰/۷۷۸
عوامل کالبدی	۰/۸۲۴
عملکرد پلیس	۰/۸۶۳
اعتمادسازی	۰/۷۹۴
عوامل زیرساختی	۰/۸۱۲
کل	۰/۸۱۴

منبع: محاسبات پژوهش حاضر

در مرحله کیفی مدل پژوهش به شرح شکل (۲) تدوین شد.

شکل (۲): مدل مفهومی پژوهش

جامعه آماری مربوط به مرحله کمی، کارشناسان و فعالان حوزه گردشگری شامل، کارشناسان و فعالان ادارات میراث فرهنگی، فرمانداری، بخشدار، محیط‌زیست، شهرداری به تعداد ۸۵ نفر بودند که بر اساس نمونه‌گیری در دسترس تمام آن‌ها به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل داده‌های این مرحله در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی صورت پذیرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS و لیزر استفاده شد که نتایج این مرحله به شرح زیر است:

یافته‌ها

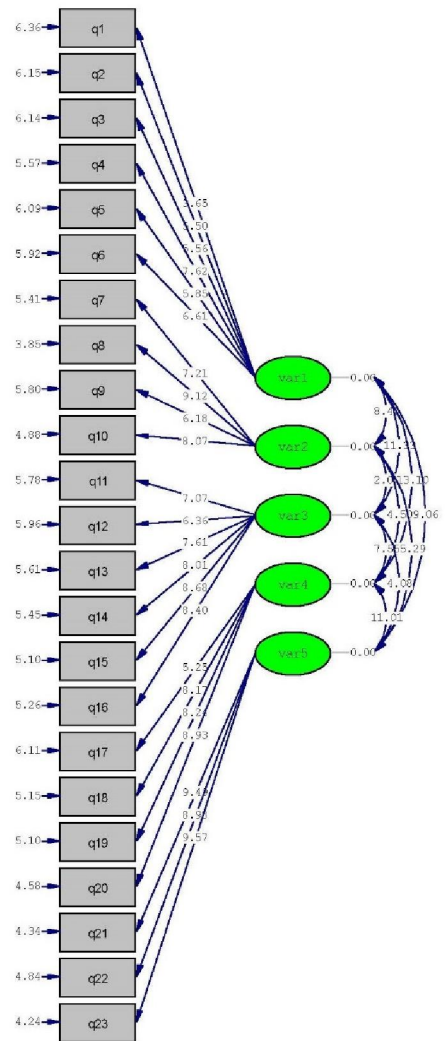
بر اساس آمار توصیفی پژوهش از بین پاسخ‌دهندگان ۲۱ نفر (۲۴/۷ درصد) دارای سن بیست تا سی سال، ۴۲ نفر (۰/۴۲ درصد) بین ۳۰ تا ۴۰ سال و ۲۲ نفر (۲۵/۹ درصد) بین ۴۰ تا ۵۰ سال می‌باشند؛ بنابراین بیشترین فراوانی مربوط به پاسخ‌دهندگان دارای رنج سنی ۳۰-۴۰ سال می‌باشد؛ و برحسب جنسیت، ۷۷ نفر (۹۰/۶ درصد) مرد و ۸ نفر (۹/۴ درصد) زن هستند؛ که بیشترین فراوانی مربوط به پاسخ‌دهندگان مرد می‌باشد. همچنین پاسخ‌دهندگان ۱۴ نفر (۱۶/۵ درصد) دارای تحصیلات فوق‌دیپلم، ۶۳ نفر (۷۴/۱ درصد) دارای سطح تحصیلات لیسانس و ۸ نفر (۹/۴ درصد) دارای تحصیلات فوق لیسانس و بالاتر از آن می‌باشند. از این‌رو بیشترین فراوانی مربوط به پاسخ‌دهندگان با سطح تحصیلات لیسانس می‌باشد (جدول ۲).

جدول (۲): خصوصیات فردی پاسخگویان

مشخصات		فراوانی	درصد فراوانی
سن	۲۰-۳۰ سال	۲۱	۲۴/۷
	۳۰-۴۰ سال	۴۲	۰/۴۲
	۴۰-۵۰ سال	۲۲	۲۵/۹
جنسیت	مرد	۷۷	۹۰/۶
	زن	۸	۹/۴
تحصیلات	فوق‌دیپلم	۱۴	۱۶/۵
	لیسانس	۶۳	۷۴/۱
	فوق لیسانس و بالاتر	۸	۹/۴

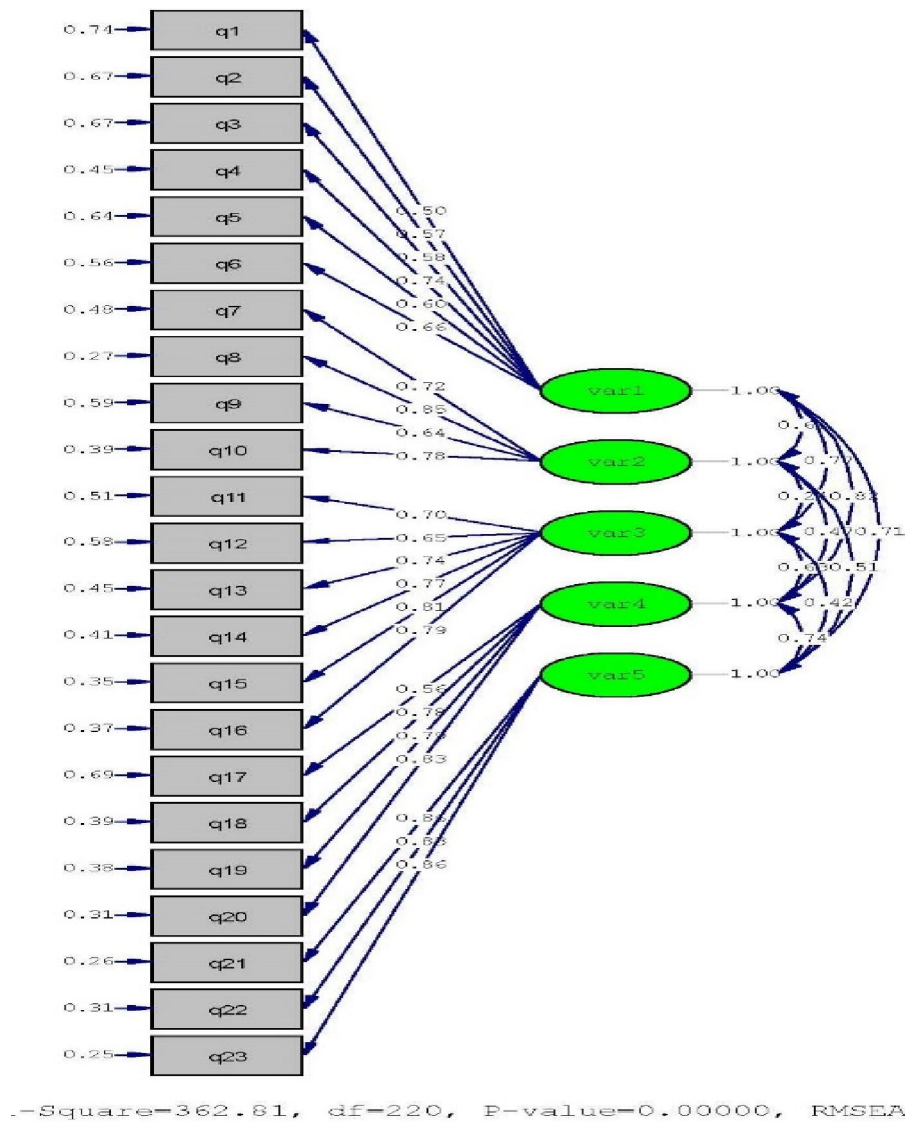
منبع: محاسبات پژوهش حاضر

برای بررسی برازندگی مدل نیاز به تحلیل عاملی تأییدی می‌باشد. در این پژوهش جهت تحلیل عاملی تأییدی از نرم افزار لیزرل استفاده شد. برای بررسی معناداری عوامل، باید به بررسی مقادیر آماره t پرداخته شود. هرگاه مقدار آماره t برای هرکدام از عوامل، در سطح خطای ۰/۰۵، بیشتر از ۱/۹۶ باشد، معناداری عوامل مورد تایید می‌باشد. بر اساس شکل سه، همه مقادیر آماره t در محدوده قابل قبول قرار دارند و بنابراین این عوامل مورد تایید می‌باشند.

شکل (۳): ارزیابی سطح معناداری با استفاده از آماره t

در تحلیل عاملی تأییدی به کمک نرم افزار لیزل همواره باید مقدار بارهای عاملی بیشتر از ۰/۵ باشد؛ که در مدل زیر بارهای عاملی بیشتر از ۰/۵ است.

شکل (۴): آزمون تحلیل عاملی تأییدی

با توجه به شکل ۴ کاهش آسیب‌های اجتماعی با بار عاملی ۰/۷۴، رعایت قوانین و مقررات با بار عاملی ۰/۶۶، حضور نداشتن افراد شرور در منطقه با بار عاملی ۰/۶۰، تفاوت بین ارزش‌ها با بار عاملی ۰/۵۸، احساس آرامش با بار عاملی ۰/۵۷ و برخورد مناسب و مهمان‌نوازی با بار عاملی ۰/۵۰ به ترتیب اثرگذارترین مؤلفه‌ها در بعد عوامل اجتماعی و فرهنگی می‌باشند. همچنین، در بعد عوامل کالبدی تداوم بصری فضاهای گردشگری با بار عاملی ۰/۸۵، وجود معابر مناسب با بار عاملی ۰/۷۸، فقدان آلودگی‌های محیطی با بار عاملی ۰/۷۲ و پوشش گیاهی مناسب با بار عاملی ۰/۶۴ به ترتیب به عنوان اثرگذارترین مؤلفه‌ها می‌باشند. با توجه به شکل چهار رسیدگی به جرایم صورت گرفته با بار عاملی ۰/۸۱، راه‌اندازی گشت‌های ویژه گردشگری با بار عاملی ۰/۷۹، راهنمایی گردشگران با بار عاملی ۰/۷۷، اطلاع‌رسانی امنیتی با بار عاملی ۰/۷۴، نظارت بر ورود و خروج گردشگران با بار عاملی ۰/۷۰ و حفاظت از آثار تاریخی با بار عاملی ۰/۶۵ به ترتیب به عنوان اثرگذارترین مؤلفه‌ها در بعد عملکرد پلیس می‌باشند. در بعد اعتمادسازی، میزان اعتماد به رانندگان تاکسی با بار عاملی ۰/۸۳، اعتماد به فروشندگان با بار عاملی ۰/۷۶، اعتماد به کارکنان و مدیران آژانس‌ها با بار عاملی ۰/۷۲ و اعتماد به کارکنان و مدیران اقامتگاه‌ها با بار عاملی

۰/۵۶ به ترتیب دارای اثرگذارترین مؤلفه‌ها می‌باشند. در نهایت مطابق شکل چهار در زمینه بعد عوامل زیرساختی باید گفت مؤثرترین شاخص‌ها به ترتیب کیفیت مکان‌های اقامتی، رفاهی و پذیرایی، کیفیت جاذبه‌های تفریحی و رضایت از دسترسی و کیفیت مراکز خرید می‌باشند.

برای بررسی برازندگی مدل فوق باید شاخص‌های برازش در محدود قابل قبول قرار داشته باشد. با توجه به جدول ۳ تمام شاخص‌های برازش در محدوده قابل قبول قرار دارند.

جدول (۳): شاخص‌های برازش مدل

X ² /d f	RMR	RMS EA	GFI	IFI	CFI	P-Value	
کمتر از سه	کمتر از هشت صدم	کمتر از هشت صد دم	بالاتر از نهم	بالاتر از نهم	بالاتر از نهم	کمتر از پنج صدم	محدوده قابل قبول
۱/۸۳	۰/۰۱۶	۰/۰۶۸	۰/۹۳	۰/۹۳	۰/۹۳	۰/۰۲۳۹۵	خروجی نرم- افزار

پس از انجام تحلیل عاملی تأییدی، عوامل مؤثر بر امنیت در راستای توسعه گردشگری در شهرستان سرپاز با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای مورد تحلیل قرار گرفتند. با توجه به نتایج آزمون t تک نمونه‌ای همان‌طور که در جدول (۴) مشاهده می‌شود، مقدار سطح معناداری تمامی عوامل برابر با ۰/۰۰۰ و کمتر از ۰/۰۵ است. بنابراین فرض برابری میانگین هر یک از عوامل با حد متوسط ۳ رد می‌شود. از سویی بررسی فاصله اطمینان ۰/۹۵ حاکی از آن است که مقدار حد پایین و حد بالای هر یک از عوامل مثبت می‌باشد. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت: تأثیر هر یک از عوامل بر امنیت در راستای توسعه گردشگری بیشتر از حد متوسط ۳ می‌باشد. با توجه به جدول چهار اولویت بندی این عوامل بر اساس میانگین‌ها آن‌ها بدین صورت می‌باشد. اولویت اول: عامل عملکرد پلیس، اولویت دوم: عامل عوامل کالبدی، اولویت سوم: عامل زیر ساختی، اولویت چهارم: عامل اعتماد سازی و اولویت پنجم عامل اجتماعی و فرهنگی.

جدول (۴): نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای عوامل مؤثر بر امنیت در راستای توسعه گردشگری

عوامل	t	درجه آزادی	سطح معناداری	میانگین‌ها	فاصله اطمینان ۰/۹۵	
					پایین‌ترین	بالاترین
اجتماعی- فرهنگی	۵۶/۴۲۵	۸۴	۰/۰۰۰	۳/۳۴۸۴۸	۳/۲۲۹۵	۴/۱۵۲۳
عوامل کالبدی	۷۰/۳۶۴	۸۴	۰/۰۰۰	۴/۰۹۵۴۵	۳/۹۷۸۸	۴/۲۱۲۱
عملکرد پلیس	۸۴/۴۹۴	۸۴	۰/۰۰۰	۴/۰۹۶۹۷	۳/۹۹۹۸	۴/۱۹۴۲
اعتمادسازی	۸۳/۳۲۴	۸۴	۰/۰۰۰	۴/۰۳۶۳۶	۴/۰۲۴۴	۴/۳۳۸۳
زیرساختی	۱۴۸/۶۹	۸۴	۰/۰۰۰	۴/۰۵۴۵۵	۳/۹۳۷۰	۴/۱۷۲۱

منبع: محاسبات پژوهش حاضر

بحث و نتیجه‌گیری

در دهه‌های اخیر، افزایش چشمگیر گردشگران سبب رونق صنعت گردشگری شده و این صنعت را به یکی از فعالیت‌های مهم اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی در سراسر جهان تبدیل کرده است. مطالعات نشان می‌دهند، رونق گردشگری، از عوامل مختلفی

تأثیر می‌پذیرد که یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در این صنعت، امنیت یا میزان احساس امنیت گردشگران در کشور میزبان است. در واقع، امنیت پیش‌شرط توسعه در منطقه‌ی مستعد گردشگری است که با برهم خوردن آن نه‌تنها گردشگری، باعث توسعه منطقه نمی‌شود بلکه مشکلات دیگری را نیز به همراه خواهد داشت. از این‌رو، گردشگران به مسئله امنیت و مکان‌های امن توجه ویژه‌ای دارند و مناطقی را برای تفریح و گذراندن اوقات فراغت انتخاب می‌کنند که امنیت کافی داشته باشند. در پژوهش حاضر عوامل مؤثر بر امنیت در راستای توسعه گردشگری شهرستان سرپاز شناسایی و اولویت‌بندی شد. همان‌طور که یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد: از نظر پاسخگویان عوامل عملکردی پلیس، اعتمادسازی و زیرساختی به ترتیب بیشترین میزان تأثیرگذاری را در راستای توسعه گردشگری شهرستان سرپاز داشته‌اند (جدول ۴). همان‌طوری که در جدول (۴) مشاهده می‌شود؛ از بین ابعاد عملکردی پلیس، رسیدگی به جرایم صورت گرفته با بار عاملی ۰/۸۱ در بالاترین رتبه قرار گرفته و دارای بیشترین اهمیت می‌باشد. این موضوع در تحقیقات مشکینی و همکاران (۱۳۹۵) و باقریان جلودار و همکاران (۱۳۹۶) همخوانی دارد؛ اما با نتایج تحقیق ربانی و همکارانش (۱۳۹۰)، همخوانی ندارد؛ زیرا محققین این پژوهش به این نتیجه دست یافتند که میزان رضایت گردشگران از امنیت شهر اصفهان، عملاً زیاد بوده و نیازی به نگرانی در این باره وجود ندارد اما همان گردشگران از عملکرد پلیس در شهر تبریز رضایت نداشته‌اند. در این بعد حفاظت از آثار تاریخی با بار عاملی ۰/۶۵ در پایین‌ترین رتبه قرار گرفته و دارای کمترین اهمیت می‌باشد. در مطالعه‌ی دوزنده‌ضیابری و آمار (۱۳۹۸)، به یکی دیگر از موضوعات مرتبط با قوانین حمایتی گردشگران اشاره می‌شود که شامل آزاد گذاشتن گردشگران در انجام احکام و اعمال شخصی برحسب آیینی که دارند؛ می‌باشد و این بعد را به‌عنوان تأثیرگذارترین عامل معرفی می‌دارند و مانند تحقیق حاضر، اهمیت قوانین محلی منطقه‌ی میزبان را فاقد اهمیت و در پایین‌ترین میزان تأثیرگذاری تلقی می‌کنند. از بین عوامل مؤثر بر اعتمادسازی در راستای توسعه گردشگری، میزان اعتماد به رانندگان تاکسی ۰/۸۳، در بالاترین رتبه قرار گرفته و دارای بیشترین اهمیت می‌باشد؛ و از بین شاخص‌های زیرساختی مؤثر بر امنیت در راستای توسعه گردشگری، کیفیت مکان‌های اقامتی، رفاهی و پذیرایی دارای بیشترین اهمیت می‌باشد. در پژوهش کیانی‌سلمی و بیگلری‌نیا (۱۳۹۶)، به ابعاد ارائه‌ی خدمات مناسب از طرف پلیس و نیز کیفیت محل اقامت و مراکز خرید را به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ابعاد تأثیرگذار بر امنیت مناطق گردشگری شهری معرفی نمودند.

پیشنهادها

با توجه به نتایج پیشنهادهای کاربردی زیر به‌صورت خلاصه ارائه می‌گردد:

- در این پژوهش، نقش فعال پلیس و عملکرد هوشمندانه‌ی آن در هنگام خطر، مهم‌ترین مؤلفه‌ی تأثیرگذار بر افزایش امنیت اجتماعی گردشگران بوده است؛ اما این که چگونه پلیس می‌تواند امنیت را در جامعه و بین شهروندان و گردشگران ایجاد کند، مقوله‌ای است که به میزان عملکرد پلیس و یا به عبارت دیگر، به عملکرد جامعه‌مداری یا جامعه‌محوری پلیس برمی‌گردد. زمانی این رویکرد می‌تواند در جامعه اجرا شود که مسائلی از قبیل امنیت عمومی و نظم اجتماعی با مشارکت شهروندان (جامعه میزبان و میهمان) تأمین گردد، پیشگیری بر مقابله پیشی بگیرد، آموزش همگانی قانون وجود داشته باشد و نظام اخلاقی پلیس رعایت شود. در این صورت و با آشنایی شهروندان از حقوق و تکالیف مدنی و اجتماعی خود، امنیت اجتماعی در شهر برقرار خواهد شد. در نتیجه می‌توان اظهار نمود: در شهرهایی که شهروندان آن احساس امنیت دارند، لزوماً گردشگران نیز این امنیت را احساس می‌کنند؛

- برخورد قاطع با مجرمین و خلاف‌کاران در فضاها و اماکن عمومی و اقامتی از سوی نیروی انتظامی و کنترل فرهنگی و اجتماعی بر واحدهای اقامتی از سوی دستگاه‌های نظارتی شهرستان جهت برخورد با متخلفین و راه‌اندازی سامانه پاسخگو به مسائل و مشکلات گردشگران از دیگر راهکارهای افزایش احساس امنیت اجتماعی و جذب گردشگر پیشنهاد می‌گردد؛
- تسلط نیروی انتظامی به زبان‌های بین‌المللی، برخورداری از پلیس گردشگری در محورهای گردشگرپذیر، رعایت اصول اخلاقی در هنگام برخورد با گردشگران و احترام به مذاهب، زبان‌ها و نژادها، تسلط کامل به شهر و جاذبه‌های آن جهت راهنمای گردشگران، سبب افزایش رضایت‌مندی گردشگران شهری و در نتیجه، احساس امنیت اجتماعی آن‌ها می‌شود؛
- در راستای اندیشه‌ی ارضای امنیت روانی گردشگران بایستی، درباره‌ی مواردی از قبیل ترس رشدن از خیابان‌های پر رفت‌وآمد، صدای بوق اتومبیل‌ها، نحوه‌ی رانندگی رانندگان و وجود موتورسواران که امنیت خاطر گردشگران را دچار تزلزل می‌کند؛ اقدامات سازنده‌ای انجام داد. وجود هتل‌های مطمئن و رستوران‌های بهداشتی نیز بر احساس امنیت آن‌ها مؤثر است. پاکیزگی شهر، حفاظت از میراث فرهنگی و طبیعی و احترام به محیط‌زیست، از جمله‌ی دیگر مواردی هستند که ناخودآگاه احساس امنیت یا عدم احساس امنیت گردشگران را تحت تأثیر قرار می‌دهند؛ بنابراین فرهنگ‌سازی و انجام اقدامات بهینه الزامی به نظر می‌رسد؛
- جلوگیری از تبلیغات نادرست در مورد امنیت منطقه در افکار عمومی و تشویق گردشگران برای دیدار از منطقه جهت از بین رفتن سو تفاهم‌ها در مورد منطقه؛
- روی‌آوری نیروهای امنیتی و انتظامی به روش‌های جدید و مدرن حراستی و انتظامی مانند دوربین، حسگرها و غیره به‌جای حضور فیزیکی بیش‌ازحد، به‌ویژه در مراکز و مکان‌های پر بازدید گردشگران؛
- سازمان‌های مجری و متولیان ذی نفع صنعت گردشگری از طریق همکاری با دانشگاه و مراکز فنی و حرفه‌ای برای متصدیان، کارکنان آژانس‌های گردشگری و مراکز اقامتی کلاس‌های ضمن خدمت و بازآموزی جهت تقویت مدیریت دانش‌محوری امنیت اجتماعی را برگزار نمایند؛
- با توجه به این که امنیت و گردشگری رابطه مستقیم باهم دارند. می‌تواند ترجمان‌های مربوطه هماهنگی لازم را در مورد گردشگری و امنیت داشته باشند؛ زیرا نخستین و مهم‌ترین عامل در جذب جهانگردان، تأمین امنیت منطقه سفر می‌باشد؛
- هماهنگی و برقراری تعامل دوجانبه بین دفاتر مسافرتی و گردشگری یا راهنمایان تور و نیروی انتظامی در ارتباط با برگزاری تورهای گردشگری به‌خصوص کویر نوردی و طبیعت‌گردی؛
- ارائه‌ی مجوز تسهیلات و خدمات اجتماعی و فرهنگی از سوی میراث فرهنگی و جامعه اصناف هتلداری به مراکز اقامتی و گردشگری برای ارتقای کیفیت خدمات به گردشگران و جامعه‌ی میهمان از دیگر ضرورت‌های افزایش امنیت اجتماعی مسافران خواهد بود؛
- عملیاتی‌شدن طرح تاکسی گردشگری: هدف از راه‌اندازی تاکسی گردشگری تأمین امنیت گردشگر، مورد توجه قرار دادن علائق وی، ارائه‌ی خدمات بهینه و مطلوب به گردشگران در حد استانداردهای قابل‌قبول، برآوردن انتظارات و ایجاد رضایت‌مندی گردشگران است؛

- ایجاد نهادی به‌منظور هماهنگی فعالیت‌های نیروهای انتظامی و امنیتی با سایر سازمان‌های مرتبط برای حفظ امنیت گردشگران و تقویت امنیت اجتماعی و فردی؛
- و در نهایت، هماهنگی بین نهادهای امنیتی و انتظامی و برگزارکنندگان تورهای گردشگری الزامی است.

منابع:

- ابراهیمی، مرتضی؛ محمدیه، احمد؛ امیری، علی و عمرانی، غلامرضا (۱۳۹۴). الگوی امنیت در توسعه گردشگری، نخستین کنفرانس بین‌المللی گردشگری، جغرافیا و باستان‌شناسی، تهران، مرکز همایش‌های توسعه ایران.
- ابراهیم‌زاده‌گنجی، سیده‌زینب، شیرخدايي، میثم و حسینی، ابولحین (۱۳۹۵). تبیین نقش عوامل موثر بر اعتماد الکترونیک در وبسایت‌های گردشگری، مطالعات مدیریت گردشگری، دوره ۱۱، شماره ۳۴، صص ۱۱۱-۱۲۹.
- باقریان‌جلودار، مصطفی؛ شبیری، سیدمحمد و پورهولاری، فزه (۱۳۹۷). تحلیل جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی گردشگران، مطالعه موردی: گردشگران بابلسر، برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، سال ۷، شماره ۲۵، صص ۲۵-۴۵.
- پورباقرکردی، سیدمهدی و رضایی، سپیده (۱۳۹۷). نقش امنیت و شناسایی کانون‌های ناامن گردشگری در افزایش شمار گردشگران به استان همدان در سال ۱۳۹۵، پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری، سال ۹، شماره ۲، پیاپی ۱۸، پاییز و زمستان ۱۳۹۷، صص ۵۵-۶۸.
- پورسید، سیدمریم و پورفیکویی، سیدعلی (۱۳۹۴). نقش امنیت اجتماعی و فرهنگی در توسعه گردشگری (مطالعه موردی شهرستان رشت)، دانش انتظامی گیلان، سال ۴، شماره ۱۴، صص ۱-۱۷.
- جسارتی، عسگر و آقایی، واحد (۱۳۹۳). نقش ارتقا امنیت در توسعه گردشگری استان اردبیل، پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، شماره ۵، صص ۱۲۵-۱۴۸.
- حاجی‌اسماعیلی، لیلیا و کیان‌پور، مسعود (۱۳۹۳). امنیت گردشگری و مشکلات آن از دیدگاه مدیران دفاتر خدمات جهانگردی در استان اصفهان، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، شماره دوم، صص ۶۰-۴۵.
- خواجه‌ونداحمدی، عیسی؛ نوابخش، مهرداد و فتحی، سروش (۱۳۹۶). واکاوای شاخص‌های امنیت سیاسی در راستای صنعت گردشگری در استان مازندران، جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، سال ۷، شماره ۴، صص ۱۶۹-۱۸۵.
- دوزنده‌ضیابری، فاطمه و آمار، تیمور (۱۳۹۸). نقش امنیت و ایجاد قوانین حمایتی از گردشگران خارجی در راستای توسعه اقتصادی و گردشگری بعنوان راهکار بین‌المللی، با استفاده از روش DEMATEL، نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال ۱۱، شماره ۴، صص ۸۹-۱۰۱.
- ده‌زاده‌سیلابی، پروین و احمدی‌فرد، نرگس (۱۳۹۸). تعیین پیشران‌های کلیدی موثر بر توسعه گردشگری با رویکرد آینده‌پژوهی (مطالعه موردی: شهرستان‌های استان مازندران). جغرافیا و پایداری محیط، شماره ۳۰، صص ۷۳-۸۹.
- ذره‌پرور، مرتضی و وفادار، حدیث (۱۳۹۴). گردشگری، امنیت، توسعه (موردشناسی شهر کرمان ۱۳۹۴)، همایش ملی فرهنگ گردشگری و هویت شهری، موسسه علمی پژوهشی مهراندیشان ارفع.
- ربانی، رسول؛ شاه‌یوندی، احمد، دهقان‌نیا، محمدمنصور و ناظرحضرت، جعفر (۱۳۹۰). نقش پلیس در تامین امنیت و جذب گردشگری (نمونه موردی شهر اصفهان)، مطالعات امنیت اجتماعی، اصفهان، صص ۳۹-۶۰.
- رسول‌زاده‌اقدام، صمد؛ میرمحمدتبار، سیداحمد، عدلی‌پور، صمد و زینی‌وند، یوسف (۱۳۹۵). فرصت‌ها و محدودیت‌های صنعت گردشگری در ایران، مطالعات جامعه‌شناسی، سال ۸، شماره ۳۰، صص ۶۳-۸۰.

رضانژاد، مرضیه؛ کاظمی، موسی؛ رفعیان، مجتبی و رکن‌الدین‌افتخاری، عبدالرضا (۱۳۹۴). الگوی فضایی اندام‌وار احساس امنیت در فضاهای عمومی شهری نمونه موردی: شهر بندرعباس، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، دوره ۴، شماره ۱۱، صص ۶۹-۸۴.

شربت‌ی، اکبر و عموزاد مهد یرجی، حسین (۱۳۹۵). تحلیلی بر نقش امنیت اجتماعی در توسعه گردشگری نواحی مرزی (مطالعه موردی: شهرستان‌های آق‌قلا و گمیشان استان گلستان)، علوم و فنون مرزی، سال هفتم، شماره یکم، صص: ۲۳-۴۶.

شکوهی‌منش، محمد؛ یزدانی، محمدرضا و جعفری، سکینه (۱۳۹۶). تدوین الگوی امنیت در توسعه اکوتوریسم، علون و فنون نظامی، سال ۱۳، شماره ۴۰، صص ۱۱۳-۱۴۱.

شهرآشوب، حسن (۱۳۹۶). مطالعه تأثیر کارآفرینی بر امنیت اجتماعی، مطالعات مدیریت و کارآفرینی، دوره سوم، شماره یکم، صص: ۱-۱۱.

صافدل، حسن و کشاورز، لقمان (۱۳۹۸). تدوین الگوی عوامل مؤثر بر گردشگری ورزشی، پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، سال ۸، شماره ۲، صص ۶۳-۷۶.

صفری‌علی‌اکبری، مسعود؛ احمدیان‌فرد، کرم؛ صادقی، حجت‌اله و غلامیان حسین‌آبادی، سمیه، (۱۳۹۷). شناخت و تحلیل امنیت اجتماعی در روستاهای هدف گردشگری (مطالعه موردی: استان اصفهان)، مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، دوره ۱۳، شماره ۲، صص: ۴۸۱-۵۰۱.

کمال‌زئی، هارون؛ حسینی، عدنان؛ آبتین، عبدالعزیز و بلوچ، ملبخش (۱۳۹۶). بررسی راهکارهای توسعه کارآفرینی روستایی در مناطق گردشگری روستایی شهرستان سرپاز، دومین همایش بین‌المللی گردشگری، جغرافیا و محیط‌زیست پاک، ۹ اسفندماه ۱۳۹۶، زاهدان.

کیانی‌سلمی، صدیقه و بیگلری‌نیا، معصومه (۱۳۹۶). شناسایی و اولویت‌بندی ابعاد امنیت و اثر آن بر توسعه گردشگری در مناطق شهری (مورد مطالعه: شهر کاشان)، جغرافیای انتظامی، سال ۵، شماره ۲۰، صص ۵۹-۸۸.

متقی، سمیرا؛ صادقی، محمد و دلالت، مراد (۱۳۹۵). نقش امنیت در توسعه گردشگری بین‌المللی (نمونه موردی: گردشگران خارجی شهر یزد)، گردشگری شهری، دوره ۳، شماره ۱، صص ۷۷-۹۱.

مشکینی، ابوالفضل؛ حسینی، معصومه؛ ربانی، طاها و عباس‌زاده، صغری (۱۳۹۵). بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی گردشگران شهری (مطالعه موردی: شهر طرقله)، گردشگری شهری، دوره ۳، شماره ۱، صص ۱۷-۳۰.

منصوری‌موئی، فرشته و یاورى‌گهر، فاطمه (۱۳۹۷). تأثیر امنیت اجتماعی بر تصویر ذهنی گردشگران خارجی از ایران: بررسی نقش تجربه، ارزش‌ها و نگرش‌ها، علوم مدیریت ایران، سال ۱۳، شماره ۵۰، تابستان ۱۳۹۷، صص ۱۳۳-۱۵۸.

مویدفر، سعیده؛ تقوایی، مسعود و زنگی‌آبادی، علی (۱۳۹۳). تبیین امنیت گردشگران با تأکید بر مولفه‌های مدیریت بحران گردشگری (مطالعه موردی: فضاهای گردشگری شهر یزد)، جغرافیای انتظامی، سال ۲، شماره ۷، صص ۱-۲۴.

هزارجری، جعفر و نجفی، ملک‌محمد (۱۳۸۹). اعتماد اجتماعی و توسعه گردشگری، مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال ۲، شماره ۷، صص ۵۳-۷۰.

نهادی، مریم و کمال‌الدینی، ناهید (۱۳۹۸). عوامل مؤثر در تمایل به گردشگری با تأکید بر نقش امنیت ذهنی گردشگران (مورد مطالعه: شهرستان بم)، **برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری**، دوره ۸، شماره ۲، صص: ۴۲-۵۴.

وفادار، حدیث (۱۳۹۶). بازنمایی و تبیین امنیت در جذب گردشگران (نمونه موردی گردشگران ورودی به شهر کرمان، ۱۳۹۵)، **دانش انتظامی**، سال ۸، شماره ۲۱، پ صص ۱۶۰-۱۲۳.

Ahmad, F. Draz, M., Su, L., Ozturk, I., & Rauf, A. (2018). Tourism and environmental pollution: Evidence from the one Belt one road provinces of western China. **Sustainability**, 10(10): 352.

Ahmadshah, Sh. and Ahmadwani, M. (2014). Impact of Conflict on Tourist Flow and Spatial Distribution of Tourists in Kashmir Valley, **World Applied Sciences Journal**, 31(6): 1160-1167.

Akrivos, C., Reklitis, P., Theodoroyianic, M. (2014) "Tourism Entrepreneurship and the Adoption of Sustainable Resources". **The Case of Evritania Prefecture, Procedia - Social and Behavioral Sciences**, 148: 378 – 382.

Altindag, D. T. 2014. "Crime and International Tourism." **Journal of Labor Research**, 35 (1): 1–14.

Anwar, E. Nazrin, A. Noorbaizura, S.B. and Noor, A. (2012). The effectiveness of safe city programs me as Safety basic in tourism industry: case study in Putrajaya. **Procedia- Social and Behavioral Sciences**, (42): 477- 485.

Ashourian, Fatemeh, Taleshi, Amin Mostafa. (2013), The Importance and Role of Security in the Market of Tourism and its Impact on the Sustainable Development of Goals, **First National Conference on Tourism, Geography and Sustainable Environment**, Tehran, Iran.

Brendan, C. (2016), Tourism Culture: Nexus, Characteristics, Context and Sustainability, **Tourism Management**, (53): 229–243.

Fourie, Johan., Rossello-Nadal, Jaume & Santana-Gallego, María. (2019). Fatal Attraction: How Security Threats Hurt Tourism, **Journal of Travel Research**, sagepub.com/journals-permissions, DOI: 10.1177/0047287519826208, journals.sagepub.com/home/jtr.

Ghasemi, Forough., Jalalabadi, Leila., Poormoosavi, R.S & Kiyani Ghaleh No, Zahra. (2014). Analyzing the role of security in developing Iran's foreign tourism, **European Online Journal of Natural and Social Sciences, Special Issue on Environmental, Agricultural, and Energy Science**, Vol.3, No.3: 210-216.

Hall, Michael. (2008). **Travel and Tourism in The Third World**, **NewYork, Routledge**.

Hezarjaribi, J. (2010). The sense of social security from the perspective of tourism development. **Journal of geography and environmental planning**, 22 (2): 121-143.

Higgins-Desbiolles, Freya., Carnicelli, Sandro., Krolikowski, Chris., Wijesinghe, Gayathri & Boluk, Karla. (2019). Degrowing tourism: rethinking tourism, **Journal of Sustainable Tourism**, DOI: 10.1080/09669582.2019.1601732.

Johansen ,Robert C.(2017). Developing a Grand Strategy for Peace and Human Security: Guidelines from Research, Theory, and Experience, **Global Governance**, 23: 525–536.

- Kordic, Ninela., Živkovic, Radmila., Stankovic, Jelena & Gajic, Jelena. (2015). Safety and security as factors of tourism destination competitiveness, **Tourism destination competitiveness**: 34-38, DOI: 10.15308/sitcom.
- Kovari, L. & Zimanye, K. (2011). Safety and security in the age of global tourism, **Applied studies in agribusiness and commerce**, Volume 05, Number 3-4.
- Kurniawan, F., Adrianto, L., Bengen, D. G., & Prasetyo, L. B. (2019). The social-ecological status of small islands: An evaluation of island tourism destination management in Indonesia. **Tourism Management Perspectives**, 31: 136–144.
- Liu, B., Schroeder, A., Pennington-Gray, L., & Farajat, S. A. D. (2016). Source market perceptions: How risky is Jordan to travel to? **Journal of Destination Marketing & Management**, 5(4): 294–304.
- Martin, R., Linstädter, A., Frank, K., & Müller, B. (2016). Livelihood security in face of drought—assessing the vulnerability of pastoral households. **Environmental Modelling & Software**, 75: 414–423.
- Mawby, Rob I., Tecau, Alina S., Constantin, Cristinel P., Chitu, Ioana B & Tescasiu, Bianca. (2016). Addressing the Security Concerns of Locals and Visitors for the Sustainable Development of Tourist Destinations, **Sustainability**, 8: 524; doi:10.3390/su8060524 www.mdpi.
- Peng, H., Zhang, J., Lu, L., Tang, G., Yan, B., Xiao, X., et al. (2017). Eco-efficiency and its determinants at a tourism destination: A case study of huangshan national park, China. **Tourism Management**, 60: 201–211.
- Ruan, Wenqi., Li, Yongquan., Zhang, Shuning & Liu, Chih-Hsing. (2019). Evaluation and drive mechanism of tourism ecological security based on the DPSIR-DEA model, **Tourism Management**, 75: 609–625.
- Steiner, C. (2006), Social distance, security threats and tourism Volatility **University of Mainz Germany**.
- Tapak, Leili., Abbasi, Hamed & Mirhashemi, Hamid. (2019). Assessment of factors affecting tourism satisfaction using K - nearest neighborhood and random forest models, **BMC Research Notes**, 12:749.
- Tarlow, P. (2014), **Tourism Security: Strategies for Effectively Managing Travel Risk and Safety. Elsevier**.
- Unver, A. (2009), Peoples experience of urban lighting in public space, **master**.
- Wang, Hongli & Huang, Qihai. (2019). The dark side of feeling trusted for hospitality employees: An investigation in two service contexts, **International Journal of Hospitality Management**, 76 (2019): 122–131.
- Wang, Jie., Liu-Lastres, Bingjie., Shi, Yong & Li, Tingting. (2019). Thirty Years of Research on Tourism Safety and Security: A Comparative Automated Content Analysis Approach, **Journal of China Tourism Research**, DOI: 10.1080/19388160.2019.1575779.
- Zheng, X., Zou, Y., Yin, J., & Pi, C. (2017). Tourism security research in the last decade in China: Review and analysis]. **Tourism and Hospitality Prospects**, 1(2): 89–106.

